

17-05-2024

Številka: 212-8/2023/47
Naš znak: 02001
Datum: 15.05.2024

GEN-I, trgovanje in prodaja električne energije, d.o.o.
Vrbina 17
8270 Krško

Zadeva: Pisni odgovor na stališča GEN-I v zvezi s predlogom prilagoditve nove metodologije obračuna omrežnine in oblikovanjem vzdržnega sistema za samooskrbo

Na poziv Agencije za energijo (v nadaljevanju agencija) vsem dobaviteljem električne energije z dne 24. 4. 2024 za posredovanje dodatnih pojasnil v zvezi s pripravljenostjo informacijskih sistemov na prenovo obračuna omrežnine je dobavitelj ELEKTRO ENERGIJA d.o.o. (v nadaljevanju Elektro energija) v imenu GEN-I d.o.o. (v nadaljevanju GEN-I) ponovno poslal tudi dokumente GEN-I iz oktobra lani. V dopisu z dne 8. 5. 2024 Elektro energija agenciji očita, da GEN-I, ki je njihov 100-% lastnik, še vedno ni prejel odgovora na dopis št. 93672023/PB z dne 19. 10. 2023. Elektro energija ob tem izpostavlja, da je problematika vsebinske zasnove nove metodologije za obračun omrežnine in tarifnega sistema pomembnejši vidik od problematike pravočasne prilagoditve informacijskih sistemov.

Ker razumemo, da Elektro energija piše v imenu GEN-I, vam na ponovno predloženi dokument iz oktobra lani podajamo še pisni odgovor.

Agencija se je ves čas odzivala na vse pobude, ki jih je prejela, tudi na vaše. Lani jeseni smo na pobudo Sekcije za vprašanja dobaviteljev in tudi vašo pobudo z bilateralnega sestanka s članom uprave GEN-I 11. 10. 2023 sklicali sestanek, ki je potekal v prostorih agencije in na katerem smo obravnavali stališča GEN-I iz dokumenta št. 936/2023/PB. Navedeni dokument oziroma stališča smo po elektronski pošti prejeli nekaj ur pred sestankom, na katerem so bila med drugim obravnavana tudi stališča iz dokumenta, ki ste nam ga nato uradno poslali nekaj dni kasneje.

Iz naslova navedenega dokumenta izhaja, da se predlogi sprememb nove metodologije obračuna omrežnine nanašajo na oblikovanje vzdržnega modela samooskrbe za doseg učinkovite in prilagodljive uporabe elektroenergetskih omrežij. Glede na navedeno smo vas na samem sestanku vprašali, ali ste pri oblikovanju vašega predloga upoštevali regulativna načela, ki jih moramo regulatorji na podlagi zakonodaje upoštevati pri oblikovanju oziroma zasnovi metodologije obračunavanja in zasnovi tarifnega sistema.

AGENCIJA ZA ENERGIJO

Strossmayerjeva 30, 2000 Maribor, Slovenija

T: 02 234 03 00

E: info@agen-rs.si

www.agen-rs.si

Matična številka: 1993666

ID številka za DDV: SI45123136

Podračun pri UJP: SI56 0110 0637 0216 431

Vaš odgovor na to vprašanje je bil, da niste, kar pa je izhajalo že iz naslova in vsebine dokumenta, saj ste se osredotočili predvsem na samooskrbne odjemalce in poslovne modele dobavitelja, torej tržne interese. Pojasnili smo vam in se torej ustno odzvali na vaša stališča, da moramo regulatorji vse odjemalce obravnavati enako in pri zasnovi obračuna omrežnine in tarifnega sistema slediti načelu, da vsak odjemalec plača toliko stroškov, kot jih s svojim delovanjem omrežju povzroča. Ob tem smo vam podrobneje pojasnili, da je za pravilno zasnovo in določitev tarif treba uporabiti ustrezen nabor vhodnih podatkov, ki ga zahteva vnaprej zasnovan metodološki pristop. Pri tem je treba upoštevati še druga regulativna načela, smiselna priporočila in dobre prakse glede na zasnovo. Ob tem igra pomembno vlogo tudi stanje tehnike. Na samem sestanku smo vam podrobno obrazložili, zakaj vaš predlog ni ustrezen.

Vse predloge, tudi vaše, smo sproti validirali s snovalci metodologije in zunanjim revizorjem, in na več javnih dogodkih, na katerih so sodelovali tudi vaši predstavniki, smo v naše predstavitve vključili posamezna drugačna mnenja tržnih udeležencev in podali stališča, tudi glede vaših zahtev, s posebnim poudarkom na pomenu upoštevanja temeljnih načel zasnovne tarifnih sistemov in na vprašanju usklajevanja tržnih in omrežnih signalov. Vse od oktobra lani pa do 9. maja letos nismo od vas prejeli niti enega poziva, da je potreben dodaten strokovni diskurz, iz česar je bilo sklepati, da smo na vaša stališča odgovorili ustrezno.

Ker ste dokument ponovno izpostavili, vam podajamo še bolj podrobne obrazložitve, zakaj vaši predlogi za agencijo niso sprejemljivi.

1. Pristop k predlaganim prilagoditvam

Vaš pristop k potrebnim prilagoditvam je v diametralnem nasprotju z metodološkim pristopom, h kateremu je zavezan regulator in ga zapoveduje stroka. Tudi vi sicer očitno ne nasprotujete metodološkemu pristopu agencije, nato pa metodološke temelje s popravki od spodaj navzgor (t. i. »bottom-up«) popolnoma porušite (t. i. simplifikacija), ker vam metodološko izračunan rezultat »ne ustreza«. Iz vaše argumentacije celo izhaja, da metodološki pristop sploh ni potreben, temveč zadostuje, da se tarifa oblikuje na »referenčnem odjemalcu«, s ciljem zagotoviti vnaprej zamišljen, želen rezultat, kar se odrazi v alternativni tarifi, ki jo predlagate. Prilagajanje tarifnih postavk je ob tem seveda izvedeno brez upoštevanja gonilnikov stroškov, prav tako je za prilagoditev uporabljen nek diagram porabe, katerega uporaba ni utemeljena.

Agencija je za razvoj metodologije izvedla intenziven posvetovalni proces in metodologijo uveljavila skozi javno posvetovanje. Po njeni uvedbi bomo sprotno analizirali učinke prenove in na podlagi ugotovitev kontrolirano in metodološko utemeljeno izvajali potrebne prilagoditve za doseganje večjih učinkov kakor tudi odpravo morebitnih pomanjkljivosti. Obenem je treba spremljati tudi prožnost odjema in po potrebi, če je zaznan odziv na strani odjema, ki pomembneje vpliva na sistemski obremenilni profil, se ustrezno prilagodijo časovni bloki (ne pogosteje kot na letni ravni). Vsak predlog sprememb, dopolnitev mora temeljiti na tako izvedenem postopku, kar pa iz vaših predlogov poenostavitev ni razbrati.

2. Večja kompleksnost ali zapletenost novega obračuna omrežnine?

Agencija se zaveda, da je nov sistem bolj kompleksen oziroma celovit. Glede na vašo vsebino oziroma očitke pa najverjetneje besedo kompleksnost, kar dejansko pomeni celovitost, zamenjujete z zapletenostjo. Prenova obračuna prinaša novosti, pa vendar ne bo tako zapletena, kot se poskuša predstaviti. Novost sta predvsem dogovorjena in presežna moč, zato smo za skupino odjemalcev, ki do sedaj niso bili merjeni, uvedli prehodno obdobje. Ostali odjemalci so že sedaj bili obračunani glede na doseženo moč, zato to za njih ne pomeni pomembne novosti.

Časovno razlikovanje tarif pa ne vnaša neke bistvene dodatne kompleksnosti, saj so časovni bloki v uporabi že več kot dve desetletji (le poimenovali smo jih drugače kot VT in MT, dejansko pa sta to dva časovna bloka, ki odražata nizko ali pa visoko obremenitev omrežja), prav tako pa smo v preteklosti že uporabljali tudi sezonsko razlikovanje tarif (Sezonsko razlikovanje za končnega odjemalca pomeni le, da bo v višji sezoni plačeval več kot v nižji sezoni. Časovne bloke smo namreč ravno zaradi zmanjšanja »zapletenosti« brez pomembnejšega vpliva na ohranitev regulativnih načel poravnali s sedanjo nižjo in višjo tarifo v vseh obdobjih (delavniki in dela prosti dnevi ne glede na sezono). To pomeni, da ostaja percepcija odjemalca popolnoma nespremenjena, v čas sedanje višje tarife vrinjen časovni blok srednje obremenitve pa pomeni le priložnost za tiste odjemalce, ki bodo lahko aktivnejši. O povečani zapletenosti ki bi bila nesprejemljiva za najmanjše odjemalce, torej ne moremo govoriti. Pomenljivo je, da tudi vaš predlog ohranja tri časovne bloke na dnevni ravni, torej za najmanjšega odjemalca ni nič manj »zapleten« ali pa bolj razumljiv.¹

Koncept dogovorjene moči sledi dejstvu, da dosežene konice bistveno vplivajo na stroške razvoja omrežja. Omrežje mora »prenesti« doseženo konico in skladno s tem je treba povračati stroške – dogovorjena moč je plačilo za običajni pas obremenitve, ki jo odjemalec povzroča sistemu. Treba je razumeti, da z vidika stroškov razvoja omrežja ni pomembno, ali nastopi vplivna obremenitev posameznega odjemalca enkrat ali stokrat, kar aplicira koncept medletno fiksne postavke za obračunsko moč. Volatilni obračun na postavki za moč bi postavil pod vprašaj regulativno načelo predvidljivosti in stabilnosti, kar bi povzročilo večjo občutljivost oz. nihajnost tarifnih postavk in s tem nepredvidljivost prihodka operaterja. Konične obremenitve izven pasovne obremenitve pa lahko povzročijo večje stroške pri obratovanju omrežja, zato zasleduje koncept presežne moči s prilagojeno tarifno postavko več ciljev: poleg tega, da predstavlja ustrezno močan signal za prilagajanje odjema (če je to izvedljivo) s tem, da zagotavlja odjemalcu sprotno povratno informacijo o spremenjeni rabi omrežja, je tudi varovalka proti špekulativnim prilagoditvam dogovorjene moči (»gaming«), ki bi povzročila primanjkljaj prihodkov elektrooperaterja. Kot rečeno, gre za kompleksnejši oziroma celovitejši koncept, zato bo agencija njegove učinke dve leti spremljala in potem odločila o morebitnih prilagoditvah. Obenem izpostavimo, da je obstoječa obračunska moč primerljiv koncept dogovorjeni obračunski moči, pri čemer gre pri prenovi za bistveno izboljšavo, saj je po novem dogovorjena obračunska moč določena glede na realno rabo omrežja in torej ni določena administrativno (na podlagi ekspertne ocene), s čimer dokončno preprečimo neupravičene in nedopustne prerazporeditve bremen med odjemalci.

¹ Z vidika strukture tarife sezonsko razlikovanje tarifnih postavk nima vpliva na kompleksnost, ker smo nastop časovnih blokov sistemsko uskladili.

Kar zadeva sam račun, tiče so vaše trditve zavajajoče in neresnične, in se razlikuje od vzorca računa, ki ni skladen z vašimi prikazi in ga je agencija objavila na spletni strani URO. Odgovor na vprašanje, ali so vaše navedbe, ki se pojavljajo tudi v javnosti, kredibilne in komu koristijo, pa prepuščamo vam.

3. Korelacija časovnih blokov z obremenitvijo omrežja

Časovni bloki so močno in ustrezno korelirani z obremenitvijo omrežja, kar je izračunano na podlagi podrobnih merilnih podatkov iz vseh prevzemno-predajnih mest v elektroenergetskem sistemu². Časovni bloki se tako ne določajo z upoštevanjem »ekspertne« ocene maksimalnega še »sprejemljivega« obdobja trajanja le-teh (za nekega nedefiniranega odjemalca?) temveč izključno na podlagi analize profila konične obremenitve sistema, nakar se rezultat validira v širšem kontekstu priporočil. Tako dobljeno trajanje časovnega bloka ne pomeni, da je edina smiselna oziroma pričakovana prilagoditev odjemalca v trajanju čez celotni časovni blok. Individualni končni odjemalci se bodo v tem času prilagajali po svojih zmožnostih, najverjetneje krajše obdobje in tudi nikakor ne povsem istočasno, končni učinek pa je znižanje konice (pričakovano neenakomerno) po možnosti v celotnem trajanju tega časovnega bloka. Dokler ne uvedemo dinamične omrežninske tarife, ki ima mnoge prednosti, je pa tudi bistveno bolj kompleksna od prenovljene tarife, bo imela statična ToU tarifa pri tem seveda svoje omejitve. Tudi vaša predlagana rešitev ni izjema.

Vaš predlog, ki krajša čas časovnega bloka najvišje obremenitve (na podlagi upoštevanja profila porabe, ki ni ustrezno referenciran in metodološko utemeljen, ter z utemeljitvijo, da se s tem omogoča boljše prilagajanje odjema), ohranja anomalijo obstoječega sistema, kjer predvsem večji odjemalci povzročajo po izteku obdobja KOO učinek odboja (»rebound effect«): izven obdobja KOO strateško povečujejo konično obremenitev, za tovrstno rabo sistema pa niso ustrezno obračunani (v sedanjem sistemu so njihove ugotovljene obračunske moči zato izrazito prenizke, z vašim predlogom pa bi zanje plačevali po znižani tarifni postavki srednje bremenitve). Breme teh stroškov se s tem seveda prenaša na ostale odjemalce, kar pomeni kršitev načel pravičnosti in nediskriminatornosti.

4. Upoštevanje cenovnih signalov

Metodologija glede na svojo zasnovo več kot zadovoljivo upošteva cenovne signale na trgu v okviru danih omejitev statične tarife, ki izhajajo iz drugih zahtev in načel, in sicer predvsem zaradi sezonske zasnove (najdražji časovni blok ČB1 nastopi le v višji sezoni, tarifna postavka za moč za časovni blok visoke obremenitve ČB2 v nižji sezoni pa je od tarifne postavke za moč v ČB1 bistveno nižja).

Priporočil ACER, na katera se sklicujete, ni možno obravnavati izven njihovega konteksta in jih je treba upoštevati neizkrivljeno in ob upoštevanju ostalih regulativnih načel oblikovanja tarif, ki so temeljna³. Priporočila, ki jih izpostavljate, se nanašajo med drugim na uvajanje dinamične omrežninske tarife, prenova v prehodni fazi pa podaljšuje uporabo statične »ToU« tarife, ki je tudi po mnenju ACER, kar je vključeno tudi v samo

² To potrjujejo tudi analize sistemskih profilov obremenitev za leto 2023 z uporabo pridobljenih profilov obremenitev od ELES, ki so sicer dovolj dobro korelirani s profili, skladnimi z metodologijo za preliminarno oceno vpliva.

³ Treba je celovito upoštevati kontekst priporočil v poročilu ACER »Report on Electricity Transmission and Distribution Tariff Methodologies in Europe« (poglavje 7.6), in ne izolirano priporočila 248 in 257, ki jih ne povzimate v celoti.

zadevno priporočilo ACER, kljub deloma nasprotujočim si cenovnim signalom z veleprodajnim trgom lahko učinkovita. Pa vendar smo kljub statični tarifi s sezonskim razlikovanjem upoštevali priporočilo ACER v največjem možnem obsegu in poskrbeli za splošno usklajenost s tržnimi signali. Sredi dneva je v času proizvodnje iz OVE (nižja sezona) in povprečno nižjih cen energije na trgu, omrežninska tarifa (tudi v časovnem bloku višje obremenitve) bistveno nižja kot v času višje sezone, kar sledi znižanemu obremenilnem diagramu omrežja v primerjavi z visoko sezono. Profil konične obremenitve omrežja na sistemski ravni v delovnikih pa obenem nima deveturne »doline«, kot skušate prikazati z uporabo svojega profila⁴, zato tudi v skladu z metodologijo ne more rezultirati v času srednje obremenitve in ne more biti popolnoma usklajen z morebitnimi nižjimi cenami energije v tem obdobju, kar namreč sami predlagate (nižje cene v vsakem primeru nastopajo le pogojno zaradi volatilnosti proizvodnje iz OVE, zato so npr. na dnevni ravni odstopanja izrazita). Tovrstni na podlagi tržnih cen izkrivljen signal za omrežje bi obenem izrazil povečal tveganja za številne lokalne preobremenitve v distribucijskem omrežju (imamo opravljeno analizo na statistično pomembnem delu omrežja). Zato, da bi ta učinek preprečili, vseeno pa omogočili prilagoditev tarif lokalnim razmeram v omrežju ob možnosti upoštevanja tržnih signalov za največje možne učinke, nova metodologija (22. člen) omogoča popolno prilagoditev razmeram z uvedbo dodatne lokacijsko omejene dinamične omrežninske tarife na postavki za energijo. Tovrstno tarifo lahko uvede elektrooperater po potrditvi agencije, in sicer s ciljem prilagoditve sistemske tarife za doseganje največjih možnih učinkov implicitnega mehanizma na obratovalno stanje lokalnega omrežja. Zato je tudi s tega vidika zasnova tarife popolnoma skladna s priporočili ACER.

Ob vsem tem pa nas izjemno čudi, da skušate zaustaviti uvedbo nove metodologije obračunavanja in ohranjati obstoječe stanje, saj je korelacija obstoječe metodologije z veleprodajnimi cenami bistveno slabša (z vidika sezonske usklajenosti signalov), torej morajo pravi vzroki za vaše pobude očitno temeljiti na »drugih dejstvih« in so lahko povezani s položajem odjemalcev s »samooskrbo«, kot je navedeno v naslovu dokumenta iz oktobra lani.

Še več, pomenljivo je tudi to, da je vaš predlog v popolnem nasprotju s cenovnimi signali na trgu, kot je nova tarifa⁵, poleg tega pa je izrazito bolj tvegan, kajti izrazilo »odstopa« v višji sezoni: nizke cene na trgu in nizke obremenitve omrežja čez dan v višji sezoni so namreč zelo redek pojav. Za boljše spodbujanje prilagajanja odjema bi bilo vsekakor treba uvesti lokacijsko in časovno mnogo bolj granularno in tudi dinamično omrežninsko tarifo, ki pa še ni tehnično izvedljiva.

5. Večja stroškovna obremenitev tarifnih postavk omrežnine za moč

Večja stroškovna obtežitev tarifnih postavk omrežnine za moč v primerjavi s tarifnimi postavkami omrežnine za energijo je posledica obsežnih raziskav in izkušenj pri naslavljanju problematike vplivov ključnih gonilnikov stroškov razvoja omrežja v zelenem prehodu širom EU.

Zaradi razporeditve določenih stroškov, kot so stroški sistemskih storitev, izgub in prožnosti na energijo, in drugih vplivnih faktorjev, se sicer to razmerje različno odraža

⁴ Analizo smo nedavno osvežili s podatki odjema iz prenosnega omrežja, ki je dovolj dobro koreliran z metodološko pridobljenim koničnim profilom tudi za leto 2023.

⁵ Izrazito navzkrižje vašega predloga je ugotovljeno za vse dneve razen manj v delovniku nižje sezone.

v tarifnih postavkah oziroma v stroških odjemalca glede na njegov profil odjema, posebej še glede na nivo priključitve na omrežje. Omenjeno prerazporeditev stroškov, torej prehod na tarife, ki temeljijo na tarifnem elementu moči («capacity based tariffs»), tako najbolje odražajo tarifne postavke odjemnih skupin na nižje napetostnih nivojih, kar z vidika cenovnih signalov ustrezno naslovi problematiko elektrifikacije v okviru zelenega prehoda. Na višje napetostnih nivojih pa ta metodološka prerazporeditev nima sorazmernega učinka⁶ in k stroškom prispeva še zmeraj največ postavka za energijo, posebej še, ker gre za energetske intenzivne odjemalce. Ohranitev sedanjega stanja ali podobnega, kjer bi tudi na nižje napetostnih nivojih ohranili večinsko razporeditev stroškov na tarifnih postavkah za energijo, bi imelo negativne učinke na elektrifikacijo, tj. spodbujanje povečanje rabe elektrike, kot to pogojuje zeleni prehod. Prav tako bi to nevtraliziralo ključen implicitni signal, tj. spodbujanje »samozadostnosti« s vplivom na konično obremenitev, ki je ključen in posredno spodbuja tudi uporabo hranilnikov. Prilagajanje odjema, osredotočenega na konično obremenitev, pa je danes enostavno izvedljivo z uporabo številnih rešitev, ki so na voljo na trgu z naložbo, ki se povrne hitreje kot naložba v samooskrbo.

Nenazadnje pa ste verjetno iz poročil ACER zaznali, da je širom po EU opazen prehod z volumetričnih tarif na tarife, ki temeljijo na moči odjema. Zato lahko predvidevamo, da s svojim predlogom, ki odstopa od te usmeritve, zasledujete svoje cilje, ki so povezani z vašimi poslovnimi modeli in temeljijo na dobavi energije, kar sicer lahko razumemo. Agencija žal v svoji vlogi ne sme zasnovati metodologije na podlagi parcialnih interesov, pri svojih odločitvah pa mora delovati strokovno, neodvisno od katerihkoli političnih ali tržnih, zasebnih interesov.

6. Ali bomo s spodbudami za prilagajanje odjema dosegli zelene učinke?

Dokler se vsaka posamezna metodologija, posebej še taka, ki je prestala najširši posvetovalni proces in neodvisni zunanji pregled, ne preizkusi v praksi, in je na voljo dovolj časa za spremljanje njenih učinkov, je neresno »na pamet« govoriti o njenih učinkih. Vaš predlog bi moral najprej prestati prej omenjeni proces – če pričakujete z vašim predlogom večje učinke npr. na industrijskem odjemu, bo treba te pričakovane učinke preveriti tako kvantitativno kot tudi kvalitativno. Z veseljem vam bomo pomagali in dokazali škodljivost obstoječega prilagajanja odjema s strani industrije v času KOO, ki so omejene na nekaj ur, torej ohranitve stanja, ki ga želi ena izmed interesnih skupin. Vaš predlog bi povzročil podoben škodljiv učinek za omrežje. Najlažje je statistično dokazovati »koristi« določene prilagoditve v nekem omejenem kontekstu, v praksi pa se potem ta izkaže kot škodljiva (tukaj npr. izpostavimo »učinek odboja«, ki ga sploh ne naslavljate, morda tudi zaradi upoštevanja neustreznega profila obremenitve). Da bi taka tveganja razpoznali, so potrebne izkušnje. Ob vsem tem razglabljanju o potencialnih učinkih pa je treba upoštevati, kateri cenovni signal je dominanten glede na strukturo končnih stroškov dobave energije določenega odjemalca – ob dejstvu, da predstavlja strošek omrežnine na industrijskem odjemu le manjši, za nekatere največje odjemalce praktično vplivno nepomemben del stroškov dobave energije, se bodo ti odjemalci odzivali predvsem na cene električne energije na trgu v okviru svojih pogodb za dobavo na podlagi dinamičnih cen. In prav na tem segmentu lahko prav vi opravite svojo vlogo in končno zagotovite ponudbo za vas donosnih inovativnih, tudi dinamičnih produktov, ki bodo določenim odjemalcem prinesli koristi in jim morebiti nadomestili povečane stroške omrežnine.

⁶ Gre za učinek razporeditve določenih stroškov operaterja 100-% na postavko za energijo

Vaš predlog utemeljujete z večjimi učinki prilagajanja odjema (za odjemalca, ob tem pa povsem pozabljate na učinke za operaterja oziroma jih ne analizirate) v primerjavi z novo metodologijo agencije, in sicer na scenariju, ki sploh ne zagotavlja ustrezne primerljivosti – opozoriti vas moramo, da postavitev metodologije na podlagi šibke korelacije z obremenitvijo omrežja zaradi prilaganja tarife tržnim cenam s predpostavko večjih učinkov prilagajanja, prinaša izrazita tveganja za ustrezno vračilo stroškov: v primeru, da prilagajanja ne bo, najverjetneje pa tudi ob prilagajanju, tarifne postavke, kot jih predlagate, ne bodo odražale stroškov uporabe omrežja (ne zagotavljate dokaza, da so tveganja upravičena, ker naj bi se nastali primanjkljaj omrežnine kompenziral s koristmi). Ob tem bi vas želeli spomniti, da je razpis ELES za prilagajanje odjema v okviru interventne zakonodaje v letu 2023 kljub izjemno mikavni ponudbi zaključen brez enega samega ponudnika in da na distribucijskem omrežju nudi prožnost en sam gospodinjiski odjemalec (Elektro Ljubljana). Izrazito omejeni učinki pa so ugotovljeni tudi v različnih programih dobaviteljev s stimulacijo prilagajanja odjema na postavki energija (npr. »zlate ure«, varčevanje z energijo), posebej še na konično obremenitev omrežja, tudi zato, ker so zasledovali nekatere druge cilje⁷. Utemeljevanje sprememb in »simplifikacij« na račun pomembnega deleža prilagajanja odjema nima realne osnove, prilagajanje odjema je namreč v povojih, dosežen pomembni delež aktivnega odjema v prihodnosti pa bo povzročil potrebo po prehodu na ciljno metodologijo (M2) ali podobno, ki jo je agencija prav tako razvila.

Glede problematike razumevanja pa moramo opozoriti na stanje informiranosti odjemalcev o sedanjih ureditvi oziroma njihovo razumevanje le-te, pa tudi samega računa v Sloveniji, ki je tudi v primeru veljavne ureditve nezadovoljivo (to izhaja iz opravljenih raziskav REUS ter iz analize pritožb odjemalcev). Agencija je strategijo komuniciranja za potrebe implementacije prenove in ozaveščanja odjemalcev zastavila in začela izvajati leta 2022 in vas povabila k sodelovanju. Pripravili smo nekaj prilog, ki poenostavljeno prikazujejo novosti, a dobavitelji, tudi vi, tega niste želeli priložiti k računom. Z vašim sodelovanjem bi danes odjemalci bili vsekakor bolje seznanjeni s spremembami. Čeprav smo bili precej osamljeni, smo na podlagi odzivov, ki jih prejemo od odjemalcev iz različnih odjemnih skupin, ponosni na to, kar smo uspeli v tem kratkem času doseči.

7. Zvišanje letnih stroškov omrežnine pri posameznih uporabniških skupinah, tudi pri samooskrbnih odjemalcih

Vaše ugotovitve seveda niso nobeno presenečenje, namreč agencija je že v okviru posvetovalnega procesa leta 2021 in v končnem poročilu študije v začetku leta 2022 pregledno razkrila povprečne učinke prenove po posameznih odjemnih skupinah na testnih tarifah, in poudarila, da večjih sprememb tudi v končnih tarifah ni pričakovati. To so potrdili tudi najnovejši izračuni vplivov, ki smo jih predstavljali v zadnjih mesecih. Ob tem smo vseskozi izračunavali, kaj pomenijo spremembe za končni strošek dobave energije, in vedno znova zaključili, da spremembe ne poslabšujejo premoženjskega položaja najmanjših odjemalcev, kakor tudi ne konkurenčnega položaja poslovnih odjemalcev vključno z industrijo. Naše analize učinka temeljijo na statistično ustreznem vzorcu ter obdelavi anonimiziranih profilov odjema vseh odjemnih mest v Sloveniji.

⁷ Zmanjšanje bilančnih odstopanj, energetska učinkovitost itd.

Vaše ugotovitve so v splošnem skladne z agencijskimi. Žal pa podrobneje ne razkrivajo ravni sprememb (gospodinjstva), posebej še ne razkrivajo, kaj pomeni prenova za povprečnega odjemalca v posamezni skupini v obliki mesečnega oziroma letnega zneska, posledično tudi ne, kaj pomeni sprememba z vidika povečanja skupnih stroškov dobave. Vplivi na skupni strošek dobave po vseh odjemnih skupinah ocenjuje agencija kot sprejemljiv, posebej še, ker so nekatere odjemne skupine bile do sedaj privilegirane in so njihove stroške pokrivali drugi odjemalci. To še posebej velja za industrijo in odjemalce s samooskrbo v shemi letnega netiranja. In če izpostavimo prav slednje, gre pri njih v povprečju za približno 15 EUR povečanja stroška na mesec, kar ne spremeni njihovega finančnega položaja kakor tudi ne vračilne dobe naložbe do take mere, da naložba še naprej ne bi prinašala občutnih koristi. V novem modelu samooskrbe pa je s prenovo obračuna omrežnine z dvigom samozadostnosti, tj. naložbo v hranilnik, ki je po novem deležna občutnih spodbud, mogoče dosegati bistveno ugodnejše stroške kot v primeru ohranitve obstoječe metodologije. To smo preverili z izračuni, kjer smo izračunavali učinke individualne in skupnostne samooskrbe, zato nas bodo vsekakor zanimali vaši izračuni, po katerih navajate nasprotno, kar 300-% dvig omrežnine (če gre tukaj za primerjavo z obstoječo metodologijo, ne verjamemo tem rezultatom, oziroma vas prosimo za podrobno razkritje le-teh). Poleg tega se z vami ne moremo strinjati, da spremembe niso sprejemljive zaradi energetske krize, ki naj bi še kar trajala – to bi se sicer na hitro dalo sklepati iz intervencijskih ukrepov Vlade RS, nikakor pa ne izhaja iz spremljanja stanja na trgih.

Če bo prišlo do zamika, ki ga tako močno podpirate, bo večini vaših odjemalcev storjena škoda. Ne samo to, da bo ohranjena nepravilna porazdelitev bremen, še več, tudi na vaše najmanjše in ranljive odjemalce bo preneseno tudi nesorazmerno breme zelenega prehoda (pričakovano je dvig omrežnine za približno 70 % v letih od 2027 do 2023 ne glede na metodologijo obračunavanja). Pričakujemo, da jih boste o tem ustrezno informirali.

Vaši predloge glede prilagoditve metodologije zato v veliki večini niso sprejemljivi, niso ustrezno strokovno utemeljeni in niso podprti z zadostnimi analizami, le kjer vam to ustreza se navezujejo na priporočila oziroma izpostavljajo regulativna načela. Prav tako ne temeljijo na uveljavljenih in potrjenih pristopih pri zasnovi tarif. Naravnani so v smer prilagajanja »bottom-up« strukture tarife in višine tarifnih postavk določenim ciljem za doseganje učinkov, ki prinašajo večinoma kratkoročne parcialne, ne pa tudi trajnostne sistemske koristi: prav omrežje je tisto, ki je pri tem zanemarjeno, čeprav predstavlja hrbtenico zelenega prehoda in je pogoj tudi za vaše delovanje.

Prikaz večjih »prihrankov« prilagajanja odjema na podlagi vašega predloga temelji na prilagojenih tarifnih postavkah in razmerju stroškov moč/energija za nekega »referenčnega odjemalca« ter uporabi profila odjema, ki ni opremljen z ustrezno referenco, da bi ga bilo mogoče preveriti. Pri tem pa učinkov prilagajanja odjema po novi metodologiji agencije, ko odjemalec prilagodi konični odjem moči, ne primerjate in ne prikazete, saj to tudi ni mogoče, ker vaša analiza temelji na povsem drugačnih izhodiščih od agencijskih, ki smo jih sicer strokovno utemeljili v javno objavljeni študiji. Strokovna razprava o učinkih predlogov zato ni mogoča, ker primerjalni izračuni v vašem predlogu, na katerih želite voditi razpravo, sploh niso uporabni (gre za manipulativno mešanje »jabolk in hrušk«). Agencija tudi ne pozna uveljavljenih pristopov oblikovanja tarif s pristopom »bottom-up« na podlagi »referenčnega merilnega mesta«. Poleg tega bi želeli poudariti, da agencija metodološko ne uporablja nek povprečen diagram porabe, ki ga prikazujete, temveč uporablja metodološko določen obremenilni diagram koničnih obremenitev, ki je opredeljen kot vplivni na

stroške omrežja. Le v delu, ko izpostavljate pomembnost postopnega prehoda in to povezujete s priporočili ACER, pa se agencija strinja, da je to področje, ki ga je treba podrobneje spremljati in analizirati učinke. Zato je agencija tudi uvedla prehodno obdobje in koncept, ki dopušča prilagoditve, in zato bomo učinke skrbno spremljali in analizirali. Vendar pa je treba najprej potrditi ustreznost ali pomanjkljivost koncepta na uporabi v praksi.

Ob tem naj izpostavimo, da je agencija analizirala tudi vidike t. i. »nove realnosti«⁸, o kateri se danes govori in piše v medijih. Preverili smo, ali je prišlo do morebitnih sprememb stanja omrežja, na podlagi katerih bi bilo treba opraviti prilagoditve, in ugotovili, da ni zaznati sprememb, zaradi katerih bi bilo treba posodobiti strukturo tarife oziroma metodologijo.

Agencija je vseskozi z vami vodila korekten dialog. Naj izpostavimo, da smo vam kot enemu izmed prepoznanih pomembnejših tržnih udeležencev septembra 2023 posebej bilateralno predstavili učinke prenove, vključno s primeri samooskrbe, kakor tudi potencial prilagajanja odjema na različnih scenarijih. Naše sodelovanje v tistem obdobju, posebej še strokovno razpravo, je treba izpostaviti kot primer dobre prakse. Žal pa ste nadaljevali drugače, s postavljanjem pogojev brez strokovne razprave.

Nekoliko nenavadno je sicer, da se kot dobavitelj energije tako intenzivno angažirate na področju omrežnih dejavnosti, kar nikakor ni dejavnost dobavitelja, ter s tem tudi aktivno prispevate k zamikanju ukrepov regulatorja. Na to skušamo gledati najprej pozitivno, v smislu identifikacije možnih izboljšav, a žal glede teh ne najdemo zadostnih utemeljitev. Razočarani pa smo nad sodelovanjem v zadnjih šestih mesecih, ki bi, če bi bilo z vaše strani konstruktivno naravnano, vsekakor lahko prineslo koristi. S posredovanjem pobud za spremembe tik pred začetkom uporabe metodologije (posvetovalni proces smo vodili v letih 2021 in 2022, vi pa ste predloge poslali konec leta 2023) in posebej še z vztrajanjem, da je sprejetje teh pobud pogoj za uveljavitev metodologije obračunavanja omrežnine, pa vašo delovanje dojemamo kot poskus poseganja v pristojnost agencije.

Ustreznost metodologije agencije je potrdil tudi ekspert ACER na področju tarif, ki je na »The twentieth webinar of the Electrification Academy – »Electricity network tariff methodologies in Europe« na vprašanje, katero metodologijo bi priporočil kot najboljšo prakso snovanja tarif med državami članicami oziroma kateri regulator je pri tem najnaprednejši, osebno izpostavil našo novo metodologijo oziroma implicitno kar obe, ki smo jih razvili (M1 in M2). Poudaril je, da si nova slovenska metodologija zasluži posebno pozornost. Ne zato, ker bi vsebovala elemente, ki jih ni drugje najti, temveč zato, ker smo naredili velik premik in upoštevali dobre prakse, zato je v metodologiji razpoznati množico priporočil in principov ACER in je obenem dolgoročno naravnana, pri čemer imamo predvidene tudi naslednje korake, kar ji zagotavlja ustrezno predvidljivost. Naj ob tem izpostavimo, da so vsebinski snovalci metodologije agencije vrhunski strokovnjaki na zadevnem področju (eksperti z univerze Comillas), enako pa velja za zunanjega presojevalca dr. Tima Schittekatteja (FSR/MIT), ki ga je angažirala agencija. V konzorciju pa je sodeloval EIMV kot edina strokovna entiteta z referenco za oblikovanje tarifnega sistema v Sloveniji.

⁸ navajano stališče MOPE

Želimo si in verjamemo, da bomo še naprej dobro sodelovali, saj lahko le skupaj, s sodelovanjem in medsebojnim spoštovanjem vlog in pristojnosti, dosežemo najboljše rezultate oziroma zares učinkovit in pravičen zeleni prehod. Čas je za ukrepe, ki koristijo družbi kot celoti, in ne zgolj parcialnim interesom oziroma kapitalu.

Lep pozdrav.

Direktorica:
mag. Duška Godina

E-žig ustvarjen za:
Agen-RS.si
Duška Godina

Napredni e-žig s kvalificiranim potrdilom
Imetnik potrdila: mSign
Datum e-žiga: 15.05.2024
Potek veljavnosti potrdila: 28.04.2025

V vednost prejme:

- ELEKTRO ENERGIJA, podjetje za prodajo elektrike in drugih energentov, svetovanje in storitve, d.o.o., Dunajska cesta 119, 1000 Ljubljana, Slovenija.

Način pošiljanja:

- navadna pošta